

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра германської філології та перекладу

ПОРІВНЯННЯ ЯК ЗАСІБ СТВОРЕННЯ ОБРАЗНОСТІ У
ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ
(НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ГЕНРІХА ГЕЙНЕ)

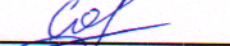
Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4 курсу бакалаврату
освітньої програми
*«Німецька філологія та переклад,
англійська мова»,*
спеціальність – № 035.043 «Германські
мови та літератури (переклад включно),
перша - німецька»
Альона Віталіївна Дорощенко
Науковий керівник:
к.пед.н., доц. Лілія Кожедуб

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри *германської філології та перекладу*

протокол № 12 від «11» червня 2024 року

завідувач кафедри

к.філол.н., доц. Олександр СТАСЮК

КИЇВ 2024

АНОТАЦІЯ

Бакалаврська робота присвячена дослідженню порівняння як засобу створення образності у поетичних текстах.

Вивчення німецької лірики XVIII-XIX століття сучасними вітчизняними та зарубіжними дослідниками є досить новою та актуальною темою. В епоху романтизму німецька лірична поезія переживала свій розквіт, а лірика Г. Гейне стала вершиною даного напрямку. Незважаючи на свою історичну значимість, німецька лірика цього періоду залишається малодослідженим напрямом.

Поети часто використовують різні види порівняння у своїй поезії, що дозволяє їм створювати яскраві та складні образи, що мають значний вплив на читача. Ця теза й зумовлює актуальності досліджуваної теми.

У результаті дослідження було встановлено, що порівняння є продуктивним засобом створення образності у поезії. Інтерпретація порівнянь Г. Гейне дозволила зрозуміти, які засоби використовує автор задля створення асоціативних зав'язків, що дозволяють краще зрозуміти художній світ автора.

Художній стиль Г. Гейне різноманітний – автор використовує як прості та і складні багаточарові порівняння. Результати дослідження можуть бути використані у подальших дослідженнях у стилістиці, лексикології, поезиці та літературознавстві.

Ключові слова: поезія, образність, тропи, порівняння, інтерпретація поетичного тексту.

ABSTRACT

The bachelor's thesis is devoted to the study of comparison as a means of creating imagery in poetic texts.

The research in the field of German poetry of the eighteenth and nineteenth centuries by national and foreign scientists is a rather new and relevant topic. In the Romantic era, German lyric was at its high point, and Heine's poetry became the centrepiece of this style. Despite its historical significance, German lyric poetry of this period remains an under-researched area.

Poets often use different types of comparison in their poetry, which allows them to create colourful and complex images that have a significant impact on the reader. This thesis determines the relevance of the studied topic.

As a result of the study, it has been found that comparison can be a productive means of creating imagery in poetry. The interpretation of Heine's comparisons allowed us to understand how associative relations can be created, what helps us to better understand the author's artistic world.

Heine's artistic style is diverse; the author uses both simple and complex comparisons. The results of the study can be used in further research in stylistics, lexicology, poetics, and literary studies.

Keywords: poetry, imagery, tropes, comparison, interpretation of a poetic text.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 теоретичні аспекти дослідження ПОРІВНЯННЯ ЯК ЗАСОБУ СТВОРЕННЯ ОБРАЗНОСТІ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ.....	7
1.1. Визначення поняття порівняння.....	7
1.1.2. Класифікація та функції порівнянь.....	8
1.2. Лінгвістичні дослідження порівняння як художнього засобу літературних творів.....	11
1.3. Образність у поетичних текстах.....	13
1.3.1. Засоби створення образності.....	14
Висновки до першого розділу.....	15
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОРІВНЯННЯ ЯК ЗАСОБУ СТВОРЕННЯ ОБРАЗНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ГЕНРІХА ГЕЙНЕ)	18
2.1. Прості порівняння у поезії Г. Гейне.....	18
2.2. Специфіка поширених порівнянь у поезії Г. Гейне.....	21
2.3. Індивідуальні порівняння, створені Г. Гейне.....	23
Висновки до другого розділу.....	26
ВИСНОВКИ	28
ZUSAMMENFASSUNG	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Кожен поет створює свій унікальний художній світ, використовуючи різноманітні мовні засоби та прийоми. Образність створюється за рахунок вживання слів чи словосполучень у незвичному для них контексті, що в свою чергу викликає у читача низку асоціацій та емоцій.

Продуктивним стилістичним засобом, який часто використовується в художній літературі, є порівняння. Дослідження та інтерпретація використання цього тропу дозволяє зрозуміти, як автор створює образи, які асоціації під час прочитання викликають ті чи інші порівняння, та який вплив на читача вони мають. Вивченням образних порівнянь займалися такі дослідники як: Потебня О.О. Маковецька-Гудзь Ю. А., Голоух Л. В., Мацько О.М., Кучеренко І.К., Грипас О.Ю, Прокопчук Л.В., Молочко О.О та інші. Проте існує потреба у подальшому дослідженні цих питань, оскільки порівняння потребують більш детального дослідження в мові німецької поезії. Зазначені чинники й зумовлюють **актуальність** дослідження.

Об'єкт дослідження – порівняння, їх види, стилістичне значення та функції.

Предмет дослідження – порівняння як засіб створення образності в поетичних текстах Г. Гейне.

Метою дослідження є вивчення порівняння як засобу створення образності в німецькій поезії.

Для реалізації поставленої мети були сформульовані такі **завдання**:

- визначити поняття порівняння;
- вивчити класифікацію та функції порівнянь;
- охарактеризувати образність поетичних текстів;
- виявити порівняння у відібраних для аналізу творах Г. Гейне з поетичної збірки «Buch der Lieder».
- проаналізувати порівняння як засіб створення образності у поетичних текстах Г. Гейне.

Для розв'язання поставлених завдань були використані такі **методи дослідження:**

– метод аналізу, дедукції та індукції при опрацюванні теоретичної літератури;

– метод критичного аналізу для визначення поняття порівняння та вивчення його видів та функцій;

– вибірковий метод – для відбору досліджуваного матеріалу;

– описовий метод – для систематизації та опису проаналізованого матеріалу;

– метод синтезу та узагальнення для формулювання висновків дослідження.

Наукова новизна роботи полягає у виявленні специфіки використання порівнянь як засобу створення образності у поезії Г. Гейне.

Результати дослідження мають **практичне значення**, оскільки вони можуть бути використані у процесі вивчення стилістичного прийому порівняння в курсах таких навчальних дисциплін як стилістика, мовознавство та літературознавство, а також у процесі аналізу творчого доробку Г. Гейне.

Структура роботи: вступ, два розділи та висновки до кожного з них, загальні висновки та список використаних джерел.

Перший розділ присвячений вивченню основних понять. Було проаналізовано поняття порівняння та визначено, які види та функції має цей троп. Окрім того, було розглянуто засоби створення образності у поетичних текстах.

У другому розділі було виявлено різні види порівнянь у ліриці Г. Гейне та інтерпретовано їх значення з точки зору формування образності.

У загальних висновках систематизовано й узагальнено результати дослідження.

Список використаної літератури налічує 41 позицію, серед яких 12 іноземною (німецькою) мовою.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОРІВНЯННЯ ЯК ЗАСОБУ СТВОРЕННЯ ОБРАЗНОСТІ У ПОЕТИЧНИХ ТЕКСТАХ

1.1. Визначення поняття порівняння

Троп – вираз, що вживається в переносному значенні, спрямований на розкриття суті певного явища, предмета чи образу. Тропи надають мові образність та виразність.[30] Вони застосовуються переважно в художній літературі (як в прозі так і в ліриці), адже вони відрізняються стилістично відрізняють від повсякденної мови. [39, с. 3] Застосування тропів допомагає автору викликати у читача певні емоції, тобто тропи мають свій певний стилістичний ефект. [38, с. 68]

Порівняння – вид тропа, що утворюється шляхом пояснення одного предмета через інший, на основі певної подібності. [6, с. 546] Казимір В. О. та Яремчук І. М. стверджують, що порівняння складається з двох частин: основне поняття та суміжне (*Grundbegriff* und *Nebenbegriff*) , які поєднуються сполучниками *als, als ob, als wenn, als wie, wie* (як, мов, немов, наче, буцім, ніби та ін.) [16, с. 29]

Кияк, Т. Р. дотримується думки, що порівняння із *als ob, als wenn* виражають щось нереальне, характеризують певний часовий відрізок.

Маковецька-Гудзь Ю. А. зазначає, що у процесі створення порівнянь (складних чи простих), можуть бути використані ті самі сполучники чи сполучні слова, проте лексичне наповнення компонентів порівняння завжди різне. [21, с.9]

Загалом, порівняння будується на основі *аналогії* – стилістичного прийому, що вживається для розкриття одного предмету через інше, подібне йому. [6, с. 39]

На думку Назареця В.М., будову порівняння можна зобразити таким чином:

1. предмет порівняння - те, що порівнюється;
2. образ - те, з чим порівнюється;

3. ознака - те, на основі чого порівнюється одне з іншим. [5, с. 211]

Грипас О.Ю. визначає ще й четвертий компонент, а саме результат (висновок порівняння), згідно з яким констатують: повну подібність, подібність чи відмінність за певною ознакою, чи несхожість. [9]

Отже, порівняння співставляє об'єкти, зберігаючи при цьому їх самостійність. Конкретне та абстрактне поєднуються в порівнянні, що робить висловлювання більш наочним та образним; увиразнюється як позитивна, так і негативна оцінка.

1.1.2. Класифікація та функції порівнянь

Аналіз наукової літератури з теми дослідження свідчить про те, що існує декілька класифікацій порівнянь.

Сушко-Безденежних М. Г. пропонує таку класифікацію:

- *Логічні (поняттєві) порівняння* - явища чи предмети порівнюються на основі зрозумілої подібності. Такі порівняння слугують для наочності.
- *Образні порівняння*, які є суб'єктивними, емоційними та виступають засобами створення образності. [28, с.76]

Автор також поділяє порівняння на:

- *індивідуальні (авторські)* – утворюють за рахунок суб'єктивних аналогій та фантазії автора, наприклад: *Er lachte wie sechs Truthähne*. [22, с.76] «*Der Flug der Krähen gleicht einer Sonate, voll verblichener Akkorde und männlicher Schwermut*»(Е.М. Ремарк.) «*Wie 'n Pudel, der halb geschoren ist, / Sieht Hamburg aus, trübselig*» (Г.Гейне). В цьому випадку складно виявити якусь спільну характерну ознаку, отже такі порівняння будуються на суб'єктивних відчуттях автора.
- *загальноживані*: *ein Gerücht geht, verbreitet sich wie ein Lauffeuer durch die Stadt*. [27, с. 77]
- *зрощені* (поєднані двох чи більше слів) наприклад: *honigsüß, messerscharf, hundemüde*. (солодкий як мед, гострий як ніж, змучений як пес). [9, 14-15]

Ніконова В. Г. та Луценко Р. І. характеризують *образне порівняння* як продукт «прирощення смислу». Тобто, образне порівняння є самостійною мовною одиницею, значення якої відмінне від суми значень її частин. Образні порівняння також поділяються *неметафоричні*, в основі яких лежить проста та зрозуміла асоціація, і *метафоричні*, які побудовані за рахунок використання складних та абстрактних асоціацій. [25]

Шапочка Н.В. поділяє думку, що образні порівняння дозволяють наочно та яскраво розкрити предмет чи явище з несподіваної точки зору. Функціями таких порівнянь є в першу чергу образотворення, а також таке оригінальне зіставлення дозволяє наочніше описати та пояснити об'єкт порівняння. [35, с.96-97]

Мацько О.М. дотримується точки зору, що логічні порівняння є характерними для наукового, офіційно-ділового та розмовного стилю. Образні ж порівняння формуються на основі виразної ознаки, що робить її характерною для певного предмета чи явища, відкидаючи інші ознаки. [22]

Задорожна І.П пропонує класифікацію порівнянь за структурою:

- прості порівняння – предмети чи явища порівнюються на основі одної спільної ознаки, наприклад: Sie ist so klug wie du. Sie scheint wie Sonne.
- поширені порівняння – предмети чи явища, що порівнюються мають декілька спільних рис: Sie war schön wie die erste Frühlingsblume oder wie der letzte Sonnenstrahl.
- розгорнуті, що можуть складатися з поєднання декількох речень. Таке порівняння становить цілісну образну картину. [14]

У своїх дослідженнях Дуброва С. В. зазначає, що порівняння також категоризують на *предметні* та *ситуативні*. Предметні порівняння є простими – певні предмети уподібнюються на основі спільної ознаки. Ситуативні ж є більш складними, адже формуються за рахунок розгорнутих ситуацій. [12, с.71]

Левченко О.П. пропонує схожу класифікацію: атрибутивні, що формують на основі певного атрибуту та сценарні порівняння, в яких уподібнюють певні дії, ситуації, поведінка. [32, с.143]

Шатілова Н. О. підкреслює, що порівняння також традиційно поділяють на сполучникові і безсполучникові. [36, с. 93]

Сталі порівняння або фразеологічні порівняння, репрезентують колективні асоціації та виражають інтенсивність, оцінку/знецінення; уточнюють, характеризують за рахунок співвідношення з іншими поняттями [37, с. 334]; експресивно підсилюють явище, предмет чи якість. Наприклад: *schnell wie der Wind* – дуже швидкий; *arbeiten wie ein Pferd* – наполегливо працювати; *essen wie ein Spatz* – дуже мало їсти. *hungrig wie ein Wolf* – бути дуже голодним. [17, с. 88]

Окрім того, такі порівняння містять в собі народну мудрість та досвід. В них відображено особливості побуту та життя носіїв мови.[1, с. 172] Наприклад: *weiss wie Schnee, kalt wie Eis, hart wie Stein, schwarz wie Pech*. [4, с. 153] *schlau wie ein Fuchs, schwarz wie die Nacht, heiß wie Feuer, Leicht wie eine Feder*.

Заперечне порівняння — різновид порівняння, коли предмети чи явища не уподібнюються, а пояснюються через протиставлення. Цей вид порівняння часто застосовується в ліриці для створення певного драматизму, протиставлення, контрасту. [10, с. 274] Наприклад: *Lisa ist nicht so groß wie Nico. Der Film war nicht so gut wie das Buch*.

У статті Донік О. М. йдеться про те, що порівняння є гнучким способом репрезентації змісту та має дві основні стилістичні функції: когнітивну (пізнання) та прагматичну (вплив). [11]

Отже, існує декілька класифікацій порівнянь. А їх функціями є пояснення, уточнення, увиразнення. Порівняння роблять текст образним, що полегшує сприйняття та викликає асоціації.

1.2. Лінгвістичні дослідження порівняння як художнього засобу літературних творів

Гололюх Л.В., досліджуючи порівняння у літературних творах, дійшла висновку, що порівняння розширюють рамки художнього опису та увиразнюють авторську оповідь, додаючи їм нових семантичних і стилістичних нюансів. Естетично збагачуючи художній образ, порівняння водночас забезпечують його цілісність. [6, с.39]

Л. М. Грижак та М. Д. Лейб'юк у своїй статті зосереджуються на семантичному значенні об'єктів та суб'єктів художньо-образного порівняння та визначенні частотності порівняння з такими семантичними відношеннями як: неживе – неживе, живе – неживе, живе – живе, неживе – живе. [8, с. 94]

У своїх дослідженнях, Ніконова В. Г. та Луценко Р. І. розглядають образні порівняння як засіб репрезентації індивідуально-авторської світобудови. Зазначаючи, що аналіз порівняння як засобу створення образності дозволяє краще зрозуміти стиль кожного окремого автора. [25, с.194-199]

Мізін К.І пропонує лінгвофілософську концепцію дослідження порівнянь. На його думку, порівняння поєднує в собі два аспекти: реальний, або об'єктивний (онтологічна сутність порівняння), та уявний (видуманий), або суб'єктивний (гносеологічна і прагматична сутність порівняння). Тому, автор зазначає, що досліджувати порівняння можна з різних точок зору: порівняння як відображення реальності, шлях до її пізнання, як логічний прийом, як ментальна операція та як мовна категорія. [23, с.56]

Мацько О.М. класифікує досліджувані порівняння таким чином:

- візуальні, тобто ті, що слугують для створення зримих образів;
- одоративні, ті що створенні через уподібнення з запахом, смаком;
- емотивні, що передають внутрішні переживання ліричного героя;
- парадоксальні та заперечні порівняння;
- традиційні та усталені. [22]

Стефурак Р. І. зазначає, що порівняння має великий образотворчий потенціал та незважаючи на це, залишається мало вивченим тропом. [27, с. 73]

Городецька В.А. у своєму дослідженні розглядає поняття, що зіставляються для визначення формування поетичної картини автора. Дослідниця визначає основні архетипи порівнянь, враховуючи й культурологічний аспект.

У своїх дослідженнях Хараман Н.О. виявила, що стилістичне значення порівнянь полягає в їх експресивності та емоційній насиченості. Цей ефект досягається через асоціативне зіставлення. Компоненти порівнянь викликають різноманітні асоціації, допомагаючи автору підкреслити позитивну або негативну оцінку, що впливає на реакцію читача. [31]

Дуброва С. В., досліджуючи порівняння, виявила їх основні функції:

- пізнання одиничного, особливого, загального, шляхом виділення певних спільних ознак;
- пізнання мінливості речей і явищ;
- пізнання причин явищ, адже порівняння допомагають унаочнити художні образи, що дозволяє читачу краще їх розуміти;
- класифікація, систематизація предметів і явищ;
- опосередковане пізнання об'єктивної дійсності шляхом умовиводу;
- доведення ознаки [12]

Череповська Т.В. дотримується думки, що звичайні порівняння передбачають зіставлення об'єктів одного класу для визначення їхньої схожості або відмінності. При використанні порівняння як стилістичного прийому та засобу створення образності, об'єкти порівнюються для підкреслення контрасту. У такому випадку, серед усіх властивостей предмету виокремлюється лише одна, яка є спільною для порівнюваних речей. [34]

Отже, дослідники розглядають порівняння з різних точок зору. Лінгвістичні дослідження показують, що порівняння є продуктивним та часто використовуваним художнім засобом літературних текстів.

1.3. Образність у поетичних текстах

Образність мови спрямована на створення додаткових асоціативних зв'язків, що виникають завдяки вживанню слів та словосполучень у незвичному для них контексті. Як зазначає Пітер Баррі: «Поети розлучають слова з їхніми партнерами і зводять разом ті, які навряд чи колись могли би зустрітися». [2, с. 259]

За визначенням Куньч З. Й. , образність – це здатність висловлювати думку за допомогою різноманітних художніх засобів, що надає тексту емоційність, робить його яскравим і експресивним, а мовлення більш точним і виразним. [18, с.15]

У наукових дослідженнях образність перш за все розглядають як здатність мови викликати наочні та чуттєві уявлення, а також як вміння оперувати наочно-образними уявленнями, які постають і перетворюються у свідомості людини. [18, с.16] Особливо, становлення когнітивістики у другій половині 20 століття відкрило нові горизонти для розуміння проблеми образу. Також варто зазначити, що О.Потебня вивчав слово, намагаючись зрозуміти його вплив на думки та почуття. Він був одним з найперших українських науковців, що займався дослідженням образності та символізму.

Як зазначає Єрмоленко С.Я., образність поетичної мови базується на звуковій, лексико-семантичній і структурно-граматичній організації мови. Поетична мова поєднує одиниці естетичного змісту, що є характерною ознакою художніх текстів. [13, с. 131] Створюючи образи, поет малює художню картину, що викликає у читача певні відчуття та думки. [15, с. 22]

Москвичова О.А. констатує, що відтворення дійсності в поетичному тексті досягається за рахунок образності, яку поет створює за допомогою стилістичних прийомів і фігур, зокрема тропів. Образ виступає основним засобом художнього узагальнення дійсності, відтворення людських переживань, відображенням зовнішнього світу у свідомості людини. [24, с. 221]

У поетичному творі автор висловлює свої думки та враження через образи. У певному розумінні образом є цілий твір, що в свою чергу є системою

образів різних видів. Художній образ особливий тим, що, окрім життєвої конкретності, він також включає в себе естетичну оцінку життя, відображаючи кожне явище у зв'язку з людиною. [3, с. 11-13], [33]

Ожарівська С.П. робить висновок, що мова літературного твору є зрозумілою лише в контексті образної системи, що лежить в його основі. Вона й визначає мотивацію вибору засобів, які створюють образи. [26, с.219]

На етапі формування задуму тексту, поет, під впливом побаченого чи уявленого, сприймає та детально, всесторонньо осмислює образи, а потім, шукає потрібні для передачі образності засоби. [19, с.91]

Ми досліджуємо світ, сприймаємо, запам'ятовуємо, досліджуємо щось нове, завдяки чому в нашому розумі й виникають різноманітні образи. Це зумовлено властивістю асоціативного мислення знаходити подібності між несхожими об'єктами та виводити із цієї подібності певні смисли та закономірності.

1.3.1. Засоби створення образності

М. Сушко-Безденежних зазначає, що загальна образність (*Bildkraft*) складається з двох компонентів: *Bildhaftigkeit* та *Bildlichkeit*. Образ з точки зору *Bildhaftigkeit* – це відображення дійсності в нашій свідомості, а *Bildlichkeit*, означає раціональну та емоційну обробку отриманого образу. «Bildhaft» означає наочно, змістовно, а «Bildlich» - фігурально, образно. Ознака *Bildhaftigkeit* є закріпленою в лексичній структурі окремих слів і словосполучень на основі їх прямого значення. Наприклад: *trinken – schlürfen*. Дієслово пити є нейтральним, а дієслово сьорбати містить у своїй семантиці ту саму наочність, завдяки чому у нашій свідомості й виникають образи. *Bildlichkeit* в свою чергу, базується на перенесенні чи змінненні поняття у контексті. [28, с. 75][40]

Людина застосовує образність не лише для «прикрашання» свого стилю, а й для вираження певних суджень. Вона мислить метафорами, моделює за допомогою образів довколишній світ. [18, с. 16]

Щоб створити художній образ, поет має спостерігати, вивчати і аналізувати різноманітні життєві факти; зібрати найважливіше в єдине ціле та представити у всій яскравості. [3, с. 19] Для того, щоб образ був для читача зрозумілим, необхідно враховувати його естетичний і соціальний досвід. Система образів кожної епохи є своєрідним кодом, знання котрого необхідне для сприйняття образів. Різні автори та літературні напрями мають свої унікальні джерела, з яких вони черпають матеріал для створення образів. Такими джерелами можуть бути природа, мистецтво, війна, побут, казки, міфи, наука та багато іншого.[20, с. 116]

Гоцинець І. зазначає, що елементи образності, які розкривають потенціал слова в художньому тексті, включають символічність, алегоричність та використання тропів. Створення системи засобів образності спрямоване на досягнення нестандартного, індивідуально-авторського вираження думки. [7, с 77-78]

Головними засобами створення образності є: метафора та її види (персоніфікація, алегорія, символ), метонімія, синекдоха, перифраза, гіпербола, епітети та порівняння – троп, що полягає у поясненні предметів чи явищ, через їх уподібнення на них схожих.

У своїх дослідженнях Тарасова О.В. наголошує, що кожний елемент структури художнього порівняння є носієм образності. Порівняння відіграють ключову роль у формуванні образності твору, адже саме порівняння дозволяють детальніше розкрити характери персонажів, створити яскраві візуальні образи, та передати характер та емоції героїв, що сприяє більш глибокому зануренню читача у образний світ, створений автором.[29]

Висновки до першого розділу

У першому розділі було визначено, що порівняння це троп, що ґрунтується на поясненні предмета чи явища через уподібнення. Основним складниками порівняння є те, що порівнюється, те з чим порівнюється, ознака

на основі якої здійснюється порівняння та власне результат порівняння. У німецькій мові порівняння формуються за допомогою сполучників *als, als ob, als wenn, als wie, wie*. Проте, порівняння можуть будуватися й без використання сполучників.

Були проаналізовані класифікації порівнянь, запропонованих різними дослідниками. Загалом, порівняння прийнято поділяти на логічні та образні. Саме образні (художні) порівняння є головними засобами створення поетичної образності. Образні порівняння у свою чергу поділяють на метафоричні та неметафоричні. Також існує класифікація порівняння як авторських та загальнозживаних. Окрім цього, порівняння поділяють на прості, де предмети чи явища порівнюються за рахунок однієї спільної ознаки; поширені, в яких зображено порівняння за декількома ознаками; розгорнуті, що вміщують декілька речень та ті порівняння, що утворилися шляхом зрощення. Менш зживаними концепціями є поділ порівнянь на предметні та ситуативні або атрибутивні та сценарні.

Було також визначено, що існують сталі порівняння, які є фразеологізмами. Вони мають усталене значення, що було сформоване в ході пізнання світу. Такі порівняння є загально зрозумілими та надають мові експресивності та образності. Заперечні порівняння використовуються для створення контрасту, вираження, підкреслення певної характеристики через протиставлення.

Окрім цього, було висвітлено суть поняття образності. Образність є важливим аспектом літератури та насамперед поезії. Образність поєднує у собі наочність та фігуральність, що дозволяє передавати складні ідеї більш зрозуміло. Окрім того, шляхом порівнянь та асоціацій, образні засоби допомагають авторам чіткіше та зрозуміліше описувати характери та ситуації. Загалом, образність полегшує сприйняття і розуміння тексту, робить його більш насиченим, виразним та експресивним. Щоб мати змогу створювати власні образи, потрібно вивчати світ та визначати певні закономірності буття, саме тоді образи будуть зрозумілими для всіх читачів. Тобто, автор має розуміти та

враховувати культурний контекст та досвід своєї аудиторії. Окрім цього, сам читач має розуміти особливості образотворення тої чи іншої епохи, мистецького руху, художнього стилю чи окремого автора, адже без цього, образи можуть бути інтерпретовані.

Отже, образність поетичних творів створюється завдяки стилістичним засобам, як наприклад метафори, серед яких алегорія, символ, персоніфікація, епітети, метонімія, синекдоха, гіпербола та перифраза. Зокрема, часто вживаними є порівняння, саме вони відіграють ключову роль у створенні образності поетичного тексту. Використання художніх порівнянь дає авторові змогу своєрідно та оригінально передати почуття і переживання своїх героїв, створити повноцінну художньо-образну картину, яка може мати значний естетичний та емоційний вплив на читача.

РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОРІВНЯННЯ ЯК ЗАСОБУ СТВОРЕННЯ ОБРАЗНОСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ ГЕНРІХА ГЕЙНЕ)

2.1. Прості порівняння у поезії Г. Гейне

Матеріалом дослідження слугували такі твори Г.Гейне зі збірки «Книга пісень», яка вважається є вершиною німецького романтизму: Junge Leiden, Traumbilder II, Lyrisches Intermezzo. Prolog, Seraphine XV, Die Heimkehr V, Die schlesischen Weber, Der Tod, das ist die kühle Nacht, Mit deinen blauen Augen, Dass du mich liebst, Anno, Junge Leiden – Lieder I, Don Ramiro, Der arme Peter, Im Hafen, Der Schiffbrüchige, Die Götter Griechenlands, Der Phönix, An eine Sängerin, Traumbilder III, Lied III, Lied XXIII, Frieden, Lied IX, Lied XXVIII, Lied VII, Lied XXII, Lied VIII. [41]

Zerfloß das ganze Bild, wie Schaum. (Junge Leiden. Traumbilder II)

Порівняння, що створює в уяві яскравий образ, як картина розчиняється, розходиться та зникає як піна.

Sie blüht und glüht wie ein Röselein. (Lyrisches Intermezzo. Prolog) - Традиційно, троянда асоціюється з красою, ніжністю на жіночність. Риси, що притаманні троянді переносяться на жінку. Отже, це порівняння доповнює та уточнює образ жінки та розкриває ставлення ліричного героя до неї.

Das Meer erstrahlt im Sonnenschein,

Als ob es golden wär.

(Seraphine XV)

У своїй ліриці Г. Гейне часто використовує порівняння, пов'язані із золотим кольором, який символізує довершеність, велич та ідеал. Цей колір використовується для піднесення почуттів ліричного героя.

Ein Fluch dem König, dem König der Reichen,

Den unser Elend nicht konnte erweichen,

Der den letzten Groschen von uns erpresst

Und uns wie Hunde erschießen lässt

Wir weben, wir weben!

(Die schlesischen Weber)

Порівняння з твариною, собакою означає відсутність вибору, прав та свободи. Дане порівняння підсилює драматизм та уточнює зображувану ситуацію.

Unheimlich und starr, wie ein Steinbild. (Die Heimkehr V) - Логічне порівняння побудовано на спільній ознаці. Дане порівняння відіграє емоційно-оціночну роль; сприяє розумінню образу.

Der Tod das ist die kühle Nacht,

Das Leben ist der schwüle Tag.

(Der Tod, das ist die kühle Nacht)

Дані порівняння побудовані без використання сполучників. Разом ці порівняння утворюють антитезу, адже поняття життя та смерті протиставляються. Смерть асоціюється з холодом та темрявою, звідси й порівняння з холодною ніччю. Життя ж порівнюється зі світлом, днем та теплом.

An deine blauen Augen

Gedenk ich allerwärts; -

Ein Meer von blauen Gedanken

Ergießt sich über mein Herz.

(Mit deinen blauen Augen)

Порівняння здійснене без залучення сполучників. Голубі очі порівнюються з синім морем, морем думок. З цього можна зробити висновок, що персонаж, про очі якого йдеться, є глибокою та мудрою людиною, адже очі є віддзеркаленням душі.

Mein Herz ist wie die Sonne

So flammend anzusehn.

(Dass du mich liebst)

Використане в цій поезії порівняння, дає зрозуміти внутрішній стан ліричного героя, його душа палає сонцем, палає полум'ям.

Bei uns bleibt alles hübsch im Gleise,

Wie angenagelt, rührt sich kaum.

(Anno)

Дане порівняння посилює образ стабільності, непорушності, застою, що дозволяє читачу краще зрозуміти та відчувати описану ситуацію.

In der Nacht mit meinem Kummer

Lieg ich schlaflos, wach;

Träumend, wie im halben Schlummer,

Wandle ich bei Tag.

(Junge Leiden – Lieder I)

Це порівняння також має підсилюючий ефект, розкриває всю палітру почуттів ліричного героя за рахунок вживання синонімів та порівняння.

Summend, wie ein Schwarm von Bienen.

(Don Ramiro)

В цьому порівнянні йдеться про місто Толедо. Дане порівняння є простим та зрозумілим, шумні міста часто порівнюють із роєм бджіл, таким же голосним та сповненим життя.

Der Peter steht so still und stumm,

Und ist so blaß wie Kreide.

(Der arme Peter)

Дане порівняння є сталим та часто вживаним. Проте, саме завдяки цьому порівнянню автору вдається передати емоційний стан герой.

Ein Schweigen und ein Trauern;

Es schien, als wohne der stille Tod

In diesen öden Mauern.

(Vorrede zur dritten Auflage)

Порівняння створює сильні емоційні та слухові образи. Завдяки використанні такого порівняння, можна «почути» цю мертву тишу, яку зображує автор.

Im nächtgen Traum hab ich mich selbst geschaut,

In schwarzem Galafrack und seidner Weste,

Manschetten an der Hand, als gings zum Feste,

Und vor mir stand mein Liebchen, süß und traut.

(Traumbilder III)

Ліричний герой бачить себе вбраним в урочистий одяг. Саме такий одяг, чорний фрак та запонки уподібнюються з певною святковою подією. Дане порівняння пояснює та уточнює образну картину.

Das Lied soll schauern und beben

Wie der Kuß von ihrem Mund.

(VII)

Пісня порівнюється з поцілунком, адже ці порівнювані об'єкти можуть викликати схожі емоції: тремтіння, чуттєвість, задоволення, пристрась. Завдяки цьому порівнянню образна картина поезії стає більш зрозумілою.

2.2. Специфіка поширених порівнянь у поезії Г. Гейне

У творах Г. Гейне присутні поширені порівняння, які допомагають автору створювати цілісні образні картини.

O, wie schön! wie schön bist du, Geliebte!

Du bist wie eine Rose!

Nicht wie die Rose von Schiras,

Die hafisbesungene Nachtigallbraut;

Nicht wie die Rose von Saron,

Die heiligrote, prophetengefeierte; -

Du bist wie die Ros im Ratskeller zu Bremen!

Das ist die Rose der Rosen

(Im Hafen)

Через мотив троянди переплітаються німецький, перський та єврейський культурні аспекти. Троянда є символом вроди, а неоднократні повторення цього слова імітують пряму мову (безпосереднє звернення). Окрім цього, Г. Гейне використовує повтор для підсилення експресії та виражальні можливості.

*Hauchten Worte, süß wie Mondlicht,
Und zart wie der Duft der Rose -
Und meine Seele erhob sich
Und flog, wie ein Aar, hinauf in den Himmel!*

(Der Schiffbrüchige)

Дане поширене порівняння створює повноцінну образну картину. Таке порівняння є розгорнутим, що дозволяє розширити семантичне поле та створити потік асоціацій.

*In deinem Licht,
Wie fließendes Gold, erglänzt das Meer;
Wie Tagesklarheit, doch dämmerig verzaubert,
Liegts über der weiten Strandfläche.*

(Die Götter Griechenlands)

Завдяки цьому поширеному порівнянню, автору вдається передати всю красу моря та оточення, така цілісна образна картина має значний вплив на читача.

*Die Rose, die Lilje, die Taube, die Sonne,
Die liebt ich einst alle in Liebeswonne.
Ich lieb sie nicht mehr, ich liebe alleine
Die Kleine, die Feine, die Reine, die Eine;
Sie selber, aller Liebe Bronne,
Ist Rose und Lilje und Taube und Sonne.*

(III)

Дана поезія є оригінальною та унікальною, вона вся пронизана порівняннями. Автор описує жінку, порівнює її з трояндою, лілією, голубкою та сонцем. Можна зробити висновок, що ліричний герой надзвичайно закоханий та захоплений красою своєї коханої. Ця поезія є дуже ритмічною та динамічною, що дозволяє уявити художню картину, як ліричний герой оспівує жіночу вроду.

*Ein Traum war über mich gekommen:
Mir war, als sei ich noch ein Kind,
Und säße still, beim Lämpchenscheine,
In Mutters frommem Kämmerleine,
Und läse Märchen wunderfeine,
Derweilen draußen Nacht und Wind.*

(An eine Sängerin)

Даний уривок пронизаний порівняннями з дитинством. Автор розгортає цілісну образну картину, в якій читач може поринути та згадати свої дитячі роки. Г. Гейне створює асоціативний ряд, завдяки переліку подібних за ідеєю явищ.

*Ich lebe und bin noch stärker
Als alle Toten sind!*

(XXII)

У даному уривку, предметом порівняння стали живі та мертві. Завдяки порівнянню автор розкриває перевагу життя над смертю, протиставляється сила життя, трагічність смерті та почуття приреченості, яке воно несе. Ліричний герой наголошує що він живий та сповнений сил навіть більше ніж будь коли. Завдяки порівняння можна краще зрозуміти образну картину внутрішнього стану ліричного героя.

2.3. Індивідуальні порівняння створені Г. Гейне

Оригінальні, наповнені несподіваними асоціаціями порівняння органічно входять в індивідуальну авторську розповідь.

*Warum ist denn die Erde so grau
Und öde wie ein Grab?*

(XXIII)

З даного порівняння зрозуміло, що життя для ліричного героя нестерпне, земля (життя) для нього похмура та сіра. Отже, порівняння є авторським, тому що відображає суб'єктивні емоції та почуття.

Wie ein bunter Blumengarten

Liegt Toledo ausgebreitet.

(Don Ramiro)

Місто Толедо славиться своєю стародавньою то унікальною архітектурою. У даному авторському порівнянні висловлені власні враження та асоціації пов'язані з цим містом.

Glockenklänge zogen feierlich

Hin und her, zogen wie Schwäne.

(Frieden)

Дане порівняння є авторським, а ознака за рахунок якої здійснюється порівняння є нелогічною. В цьому порівнянні відбивається власне авторські відчуття та думки, що виникають при спогляданні, слуханні дзвонів.

Wie schwarzgrüne Rosse mit silbernen Mähnen,

Sprangen die weißgekräuselten Wellen.

(VIII Der Phönix)

Дане порівняння скоріш є авторським, бо порівняння коней з хвилями є нетиповим. Проте, спільність явищ, що порівнюються все ж прослідковується. Окрім порівняння, тут присутнє уподібнення та персоніфікація. Образи дуже яскраві та наочні. Порівняння має значний естетичний ефект. В уяві відразу виникають образи чорно-зелених коней зі срібною гривною, схожих на хвилі.

Hier sind nun die Lieder, die einst so wild,

Wie ein Lavastrom, der dem Ätna entquillt,

Hervorgestürzt aus dem tiefsten Gemüt,

Und rings viel blitzende Funken versprüht!

(Lieder IX)

Ще одне авторське порівняння утворене на основі суб'єктивних суджень автор. Пісні зображуються як щось неймовірно дике, як потік лави. Дане порівняння пробуджує в уяві яскраві образи гарячих та запальних пісень.

Die Vögel sprechen wie in der Fabel.

(XXVIII)

В цій поезії порівняння увиразнює та посилює художню картину. Автор, спираючись на власні відчуття саме так зображає та пояснює спів птахів.

Deine Worte treffen bitter,

Bitterer als der Spruch der Sterne,

Die da spotten meines Willens.

(Don Ramiro)

Дане авторське порівняння немає логічної ознаки для порівняння. Автор добирає компоненти порівняння, ґрунтуючись на власних спостереженнях та бажанні створити неочікувані образи.

Mir diene als Grammatik

Der Herzallerliebsten Gesicht.

(VIII)

Дане порівняння є авторським та не загальноживаним. Проте, можна зрозуміти, що автор обрав для порівняння саме такі об'єкти. Загалом, граматики є основою основ, правилами функціонування мови. Звідси можна зробити висновок, що кохана жінка надає ліричному герою розуміння того, як влаштований світ. Обличчя коханої настільки змістовне і формотворче, що воно служить орієнтиром для мислення і почуттів ліричного героя.

Auch muß sie sein noch länger

Als wie zu Mainz die Brück.

Und holt mir auch zwölf Riesen,

Die müssen noch stärker sein

Als wie der heilige Christoph

Im Dom zu Köln am Rhein.

(LXV)

Порівняння є поширеним та авторським, а також поєднаним з гіперболою. Вони слугують для підкреслення розміру та монументальності. Дане порівняння ілюструє надзвичайні вимоги та очікування ліричного героя.

Висновки до другого розділу

У другому розділі було представлено 30 порівнянь у поезії Г. Гейне. Дані порівняння були систематизовані за видовою ознакою: прості, поширені та індивідуальні.

В ході інтерпретації було виявлено, що прості порівняння (15), застосовані Г. Гейне зазвичай виражають основні характеристики та слугують інструментом створення образності. Такі образи полегшують сприйняття, створюють потік чітких та точних асоціацій.

Аналіз поширених порівнянь (6) показав, що такі порівняння мають неабиякий естетичний вплив. Поширені порівняння застосовуються для того, щоб вразити читача, змусити побачити та відчувати написане, перенестися у той художній світ.

Порівняння, що були визначені як індивідуальні та оригінальні (9) відрізняються оригінальністю та неповторністю. Вони відображають його унікальний світогляд та творче мислення.

Порівняння у поезії Гейне можуть мати різні структурні форми, від простих до складних, з багатьма елементами. Завдяки цьому, образна картина Г. Гейне є багатшаровою та глибокою. Основними функціями порівняння у поезії Гейне є:

- *пізнавальна* – автор пояснює складні образи через порівняння їх зі знайомими та загальновідомими ситуаціями.
- *естетична* – завдяки використанню порівнянь, автор створює образні картини, що дозволяють передати красу обстановки чи певної ситуації.

- *виразність* – образність, що виникає завдяки вживанню порівнянь, є емоційно забарвленою та увиразнює зміст та ідею поезії.

Отже, порівняння у поезії Генріха Гейне є важливим засобом художнього вираження, які застосовуються задля створення образності. Порівняння допомагають читачам краще образну картину, яку зображує поет.

Рис.1

ВИСНОВКИ

Дослідивши порівняння як засіб створення образності на матеріалі творів Г. Гейне, можна зробити такі висновки.

У ході дослідження було проаналізовано та узагальнено теоретичний матеріал з досліджуваної теми. Зокрема, було з'ясовано що порівняння є широко вживаним тропом. Також у роботі були представлені концепції класифікації порівнянь різних дослідників. Була визначена концепція образності у поетичних текстах. Було з'ясовано, що образні засоби викликають асоціації в уяві читача, що полегшує сприйняття художнього тексту.

Було відібрано 28 порівнянь поезії Г. Гейне зі збірки «Buch der Lieder». Найуживанішим є прості порівняння. Поширені порівняння є складними та багат шаровими, проте в них відображений мистецький хист створювати образні картини. Авторські порівняння побудовані на основі унікального життєвого досвіду чи суб'єктивних почуттів, переконань. Проте, саме такі порівняння є надзвичайно цінними та цікавими для вивчення, бо в них відображений внутрішній світ автора.

ZUSAMMENFASSUNG

Das Thema der vorliegenden Bachelorarbeit ist „Vergleich als Mittel der Bildlichkeit am Beispiel der Lyrik von H. Heine“.

Das Forschungsziel dieser Arbeit ist herauszufinden, ob der Vergleich ein produktives Mittel Schaffen der Bildlichkeit ist.

Im Rahmen dieser Zielsetzung wurden folgende praktische Aufgaben gestellt:

- den Begriff des Gleichnisses zu definieren;
- Klassifizierung und der Funktionen von Vergleich festzustellen;
- die Bildlichkeit poetischer Texte zu charakterisieren;
- die Vergleiche in den ausgewählten Werken Heines aus der Gedichtsammlung "Buch der Lieder" zu identifizieren;
- nachweisen, wie die Bildlichkeit geformt ist und welche Rolle die Vergleiche in diesem Prozess spielen.

Zur Lösung der gestellten Aufgaben wurden die folgenden Forschungsmethoden eingesetzt:

- die Methode der Analyse, Deduktion und Induktion bei der Untersuchung der theoretischen Literatur;
- die Methode der kritischen Analyse, um den Begriff des Vergleichs zu definieren und seine Arten und Funktionen zu untersuchen;
- Stichprobenverfahren - zur Auswahl des zu untersuchenden Materials;
- deskriptive Methode - zur Systematisierung und Beschreibung des analysierten Materials;
- die Methode der Synthese und Verallgemeinerung, um die Schlussfolgerungen der Studie zu formulieren.

Die Forschung und Interpretation der Verwendung von Vergleichen ermöglicht es, zu verstehen, wie der Autor seine poetischen Bilder schafft, welche Assoziationen verschiedene Arten von Vergleichen hervorrufen und welche Wirkung sie auf den Leser haben. Diese Faktoren bestimmen die Aktualität des Themas. Die Ergebnisse der Forschung haben praktische Bedeutung, da sie für die weitere Forschung und Analyse von Heines Werken genutzt werden können.

Das Forschungsobjekt der Arbeit sind die Vergleiche, ihre Arten, stilistische Bedeutung und Funktionen.

Der Forschungsgegenstand ist Vergleich als Mittel der Bildlichkeit.

Als Forschungsmaterial dienen die Gedichte von H. Heine.

Es wurden 28 Vergleiche aus der Gedichtsammlung „Buch der Lieder“ von Heinrich Heine ausgewählt. Am häufigsten sind einfache Vergleiche. Die verbreiteten Vergleiche sind komplex und vielschichtig, doch sie spiegeln die künstlerische Fähigkeit wider, bildliche Darstellungen zu schaffen. Die okkasionelle Vergleiche basieren auf einzigartigen Lebenserfahrungen oder subjektiven Gefühlen und Überzeugungen. Gerade solche Vergleiche sind jedoch außerordentlich wertvoll und interessant zu untersuchen, da sie die innere Welt des Autors widerspiegeln.

Die Erforschung der deutschen Lyrik des achtzehnten und neunzehnten Jahrhunderts ist ein relativ neues und relevantes Thema. In der Zeit der Romantik erlebte die deutsche Lyrik ihre Blütezeit. Zugleich ist die deutsche Lyrik dieser Zeit ein noch wenig erforschtes Gebiet.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабій І. О., Голянич М. І., Стефурак Р. І. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. 336 с.
2. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія (пер. з англ. О. Погинайко) Київ: Смолоскип, 2008. 360 с.
3. Безпечний І. Теорія літератури. Торонто: Молода Україна, 1984. 307с.
4. Білоус О.М. Порівняльна лексикологія (курс лекцій німецькою мовою) навч. посіб.: Кіровоград: РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2013. 244 с.
5. Галич О.І, Назарець В.М., Васильєв Є.М. Теорія літератури: навч. посіб. Київ: Либідь, 2005. 488 с.
6. Гололюх Л.В. Порівняння в романі Ліни Костенко «Маруся Чурай». Культура слова. 2010. Вип. 73. С. 36-39.
7. Гоцинець І. Асоціативність та образність у семантичній структурі слова. І Гоцинець. Рідне слово в етнокультурному вимірі. Дрогобич, 2013. С. 75-80.
8. Грижак, Л. М., Лейб'юк М. Д. Художньо-образне порівняння в поезії Езри Паунда. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Острог, 2016. С. 93-95.
9. Грипас О.Ю. До питання про термінологічний апарат для позначення компонентів структури компаративем. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Київ 2011, Серія 10. Вип.8. С. 296-299.
10. Гром'як Р. Т., Коваліва Ю. І., Теремко В. І. Літературознавчий словник-довідник. Біла Церква: «Академія», 2007. 752 с.
11. Донік О. М. Функційно-стилістичне навантаження порівняльних конструкцій у творах Надійки Гербіш. Science and Education a New Dimension. Philology, VI (43). С. 19-22.

- 12.Дуброва С. В. Особливості використання порівнянь у повітсі Е. Хемінгуея. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. ,2018. № 37 том 3. С.69-72.
- 13.Єрмоленко С.Я. Бибик С.П. Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. Київ: Либідь, 2001. 224 с.
- 14.Задорожна І.П. Kurz gefasste Theorie der Stilistik mit Aufgaben : навч. посіб.: Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2022. 72 с.
- 15.Іванишин В.П. Пізнання літературного твору. Дрогобич: Відродження, 2003. 56 с.
- 16.Казимір В. О., Яремчук І. М. STILISTIK DER DEUTSCHEN SPRACHE LEHRMITTEL FÜR DIE STUDENTEN: навч. посіб. Кам'янець-Подільський: «Апостроф», 2018. 164 с.
- 17.Король А.А. Lexikologie der deutschen Sprache: навч. посіб.: Чернівці: Книги – XXI, 2017. 112 с.
- 18.Куньч З. Й. Образність мовлення як ознака культури мови. Український смисл. Дніпро, 2018. С. 14-22.
- 19.Лексика на перетині наукових парадигм: монографія за ред. Л. Струганець. Тернопіль: 2018. 212 с.
- 20.Лисенко Є.А. Образ, словесний образ, художній образ: уточнення понять. Науковий вісник Херсонського державного університету. Херсон, 2018. Вип. 34 том 2. С. 114-116.
- 21.Маковецька-Гудзь Ю. А. Семантико-граматичні моделі художніх порівнянь (на матеріалі української поетичної мови 70 - 90-х років ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.0. Київ, 2010. 18 с.
- 22.Мацько О. М. Порівняння як художній засіб у поезії Романа Скиби.Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ,2009. Вип.2 С. 99-103.
- 23.Мізін К.І. Comparo ergo sum, або актуальний лінгвофілософський погляд на природу порівняння. Мовознавство, 2010. №1 С.57-66

24. Москвичова О.А. Поетичний текст як специфічний засіб відтворення дійсності. *Studia linguistica*. Київ, 2018. - Вип. 13. С. 215-227
25. Ніконова В. Г., Луценко Р. І. Образні порівняння як засоби репрезентації індивідуально-авторської світобудови та їхні відтворення в художньому перекладі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Київ, 2019. том 2, №2. С. 193-201.
26. Ожарівська С.П. Образ як категорія художнього тексту. *Вісник Житомирського державного університету*. Житомир, 2011. Випуск 61. С. 217-220
27. Стефурак Р.І. Лексичні засоби вираження образності в поетичному тексті Богдана Томенчука. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*. Київ, 2022. Том 33 (72). № 4. С. 72 – 76.
28. Сушко-Безденежних М. Г. Стилїстика німецької мови: навч. посіб. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. 120 с
29. Тарасова А. В. До питання феномену порівняння. Семантичний аспект у вивченні англійських компаративних фразеологізмів. *Лінгвістика. Лінгвокультурологія: зб. наук. пр. Дніпро*, 2007. С. 88-87.
30. Ференц Н. С. Основи літературознавства: навч. посіб. Київ: Знання, 2011. 431 с. URL: https://pidru4niki.com/1584072017004/literatura/osnovi_literaturoznavstva.
31. Хараман Н. О. Порівняння в образній системі "Щоденника" Олександра Довженка *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. Кривий Ріг, 2013. Вип. 9. С. 626-631.
32. Хвесь Т. Дослідження об'єктів образних атрибутних порівнянь на матеріалі романів Д. Брауна та С. Кінга. Львів : Львівської політехніки, 2015. С. 143–145.
33. Ходаковська Н. Г. Фігури поетичного мовлення поезії Г. Гейне. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2016. № 20 том 2. С. 87-89.

34. Череповська Т. В., Падура М. Ф. Художнє порівняння в контрастивному аспекті. Науковий вісник Львівського національного дата університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Львів, 2011. № 4 (3). С. 28–32.
35. Шапочка Н. В. Лексичні засоби створення образності в німецькому пісенному фольклорі. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Одеса, 2017. - Вип. 29(2). С. 95-98.
36. Шатілова Н. О. Порівняння в мовно-образній системі художнього тексту. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Київ, 2023 № 1. Частина 1. С. 92–97
37. Metzler J.B. Lexikon Literatur- und Kulturtheorie: Ansätze - Personen - Grundbegriffe. Stuttgart: J.B. Metzler Verlag, 2016. s.710
38. Sandig, B. Stilistik: Sprachpragmatische Grundlegung der Stilbeschreibung. Berlin: De Gruyter. 1978 s.368
39. Wagenhoffer N. Stilistik. Defintionen und Stilfiguren im Überblick. München: GRIN Verlag. 2009. s. 17
40. Winter W. Grundbegriffe der Textanalyse und Interpretation. Nürtingen: Hölderlin-Gymnasium. 2004. URL: https://www.zum.de/Faecher/D/BW/gym/interpretation/index_3.htm

Джерело ілюстративного матеріалу

41. Heinrich Heine. Buch der Lieder. URL: <https://www.staff.uni-mainz.de/pommeren/Gedichte/BdL/>